

การสมรส (นิกะห์) ตามกฎหมายอิสลาม

ต้นปี 2555 จะเป็นปีมหามงคลอยู่เหมือนกัน สื่อเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียงเรียงหน้าเดินเข้าสู่ประตูวิวิาทันหลายคู่ โดยเฉพาะในวงการบันเทิง อาทิ น้ำ(ระพีภัทร)+มินตรา สงกรานต์ + แอป(ทักษอร) ชาคริต + วุ้นเส้น และอีกหลายคู่เตรียมตัวเดินพาเหรดเรียงแถววิวิาทันในปีมังกรทอง เพื่อให้แฟนคลับได้ชื่นมื่นกัน (แฟนคลับบางคนดูจะมีความสุขมากกว่าเจ้าบ่าวเจ้าสาวเสียอีก...ก้อ...มันปลื้มนี่...) แต่มีอยู่คู่หนึ่งที่สื่อให้ความสนใจค่อนข้างมาก เพราะเป็นการสมรสตามประเพณีของชาวมุสลิม ตามหลักของศาสนาอิสลาม และเจ้าสาวก็เป็นคนในแวดวงบันเทิง เป็นนักแสดง นางแบบสาวสวย เรือนร่างดี คือ คุณเป้ย (ปานวาด) ส่วนเจ้าบ่าว คือ เรือเอกนิธิ บุญยรัตกลิน เจ้าบ่าวไม่ธรรมดาตรงที่ว่าเป็นบุตรของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน (บิ๊กบัง)อดีตผู้บัญชาการทหารบกและประธาน คมช. สื่อมวลชนตั้งคำถามกับเจ้าสาวว่าเจ้าบ่าวเป็นมุสลิม ซึ่งตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ชายสามารถมีภริยาได้ 4 คน เจ้าสาวคิดอย่างไร...ฝ่ายเจ้าบ่าวตอบได้น่ารักว่าคงต้องยึดหลักการของศาสนาว่าถ้ามีเกินกว่าหนึ่งคนต้องดูแลได้และภริยาคนเดิมต้องยินยอมด้วยและตัวเองคงมีคนเดียวก็พอแล้ว (คำตอบประมาณนี้)

จากเรื่องดังกล่าวจึงเกิดคำถามว่ามุสลิมต้อง(หาเรื่อง)มีภริยาให้ครบ 4 คนเลยหรือ... หรือถ้ามี 2 คนแล้วไปจดทะเบียนสมรสทั้งสองคนมันจะไม่เป็นสมรสซ้อนหรือ...เพราะตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จดทะเบียนได้หนึ่งคนเท่านั้น คำตอบคือซ้อนแน่นอนครับ เอาเป็นว่าเราพูดเรื่องหลักการก่อนว่ามุสลิมทั่วโลกศาสนาให้สิทธิ์มีภริยาได้ไม่เกิน 4 เหมือนกันหมด หากการสมรสนั้นถูกต้องตามเงื่อนไขถือว่าชอบด้วยหลักการของศาสนา แต่เมื่อจะจดทะเบียนสมรสให้มีผลตามกฎหมายครบครันแล้ว กฎหมายให้สิทธิจดทะเบียนได้คนเดียวเท่านั้น คนที่ 2 - 3 - 4 จดทะเบียนไม่ได้ จึงไม่มีกฎหมายรับรองความเป็นภริยา

ทางออกของมุสลิมที่มีภริยามากกว่าหนึ่งคน แต่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาและถูกต้องตามหลักของกฎหมายด้วย ดูจะเป็นมุสลิมใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล) เพราะสี่จังหวัดนี้บังคับใช้กฎหมายอิสลามในเรื่องครอบครัวเรื่องมรดก และใช้บังคับกันมา 70 กว่าปีแล้ว ผู้เขียนก็เกิดในพื้นที่ดังกล่าวด้วย (ปัจจุบันย้ายทะเบียนบ้านมาอยู่จังหวัดสมุทรปราการแล้ว โควต้าภริยาจึงเหลือเพียง 1 (หนึ่ง) เท่านั้น จะบ่นว่าเสียสิทธิ์ให้ภริยาฟังกก็ได้... งานเข้า....) จึงขอถือโอกาสนี้มาแลกเปลี่ยนความรู้กันนะครับ

พลเมืองไทยใช้บังคับกฎหมายอิสลามด้วยหรือ

กฎหมายอิสลามนำมาใช้ใน 4 จังหวัดภาคใต้ ด้วยเหตุผลที่ว่าในสี่จังหวัดนี้ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวใต้เชื้อสายมุสลิมตั้งแต่อดีต มีภาษา วัฒนธรรม การแต่งกาย ความเชื่อและวิถีชีวิตที่แตกต่างจากชาวไทยทั่วไป เจ้าเมืองในอดีตบริหารบ้านเมืองค่อนข้างอิสระ (มีสถานะเป็นหัวเมืองประเทศราช) ใช้หลักการปกครองตามหลักของศาสนาอิสลาม ดังนั้นหากจะนำกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับเต็มรูปแบบจะไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของศาสนาและขัดต่อวิถีชีวิต

ปี พ.ศ.2489 รัฐบาลได้ประกาศใช้กฎหมายอิสลามใน 4 จังหวัด คือ พ.ร.บ.ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พ.ศ.2489 โดยองค์ประกอบของการใช้กฎหมายอิสลามมี 3 ประการ คือ (1) ให้ใช้บังคับเฉพาะ 4 จังหวัดเท่านั้น (2) ใช้เฉพาะเรื่องครอบครัว (เช่น การหมั้น การสมรส การหย่า ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ผู้บุพการี และผู้สืบสันดาน...) และเรื่องมรดก (เช่น พินัยกรรม การแบ่งปันมรดก ทายาท...) และ (3) ใช้กับบุคคลที่เป็นมุสลิม ส่วนเรื่องอื่นๆ คงใช้กฎหมายทั่วไปตามปกติ เช่น การทำความผิดทางอาญาที่รับโทษเข้าคุกเข้าตะรางตามปกติ การเข้าซื้อรถยนต์หากไม่ผ่อนหลายงวด ไฟแนนซ์ก็ยึดรถคืนเหมือนกันหมด

สำหรับศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีก็เป็นศาลปกติทั่วไป แต่มีผู้พิพากษาสมทบร่วมพิจารณาคดีด้วย เป็นผู้มีความรู้ในบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม โดยทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดในข้อกฎหมายอิสลาม (ฎีกาที่ 232/2493 และฎีกาที่ 1442/2541) มีชื่อเรียกตำแหน่งว่า “ตะโตะยุติธรรม” (สมัยโบราณเรียกว่าโตะกาลี) ส่วนผู้พิพากษาตามปกติจะเป็นผู้วินิจฉัยในข้อเท็จจริงและตัดสินคดีความ

กฎหมายอิสลามฉบับเดิมใช้บังคับกันมานานหลายสิบปี มีการใช้ศัพท์หลายภาษาทั้งอาหรับ มลายู ยาวี ยากในการทำความเข้าใจ จึงมีการปรับปรุงล่าสุดในปี 2554 คือ **คู่มือหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก (ฉบับศาลยุติธรรม) พ.ศ.2554** เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา อ้างอิง และวินิจฉัยชี้ขาดอรรถคดีของผู้พิพากษาและตะโตะยุติธรรมในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความหมายและเงื่อนไขของการสมรส

การสมรส เรียกว่า การนิกะห์ หมายถึง การผูกนิติสัมพันธ์ทางการสมรสระหว่างชายหญิง เพื่อเป็นสามีภริยากันตามกฎหมาย (หลักกฎหมาย หมวด 2 ข้อ 32) การสมรสที่ไม่ผ่านพิธีนิกะห์ถือว่าเป็นการสมรสที่ไม่สมบูรณ์ เมื่อนิกะห์เรียบร้อยแล้วคู่สมรสใดจะไปจดทะเบียนสำหรับที่อำเภอตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกทีหนึ่งก็ดี เพื่อให้มีผลสมบูรณ์กล่าวอ้างความเป็นสามีภริยาต่อคนทั้งประเทศได้

สำหรับจำนวนภริยานั้นกฎหมายให้มีได้ไม่เกิน 4 คน แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขคือ ต้องมีเหตุผลหรือมีความจำเป็นที่ชัดเจน และชายนั้นต้องมีความสามารถที่จะให้ความเป็นธรรมในการปกครองหรือในการแบ่งเวรอยู่กับภริยาคนอื่นได้ (หลักกฎหมาย ข้อ 40) พูดถึงเรื่องการแบ่งปันเวรให้กับภริยาแต่ละคนนี่ดูจะเป็นเรื่องที่ศาสนาให้ความสำคัญอยู่พอสมควร (คงเข้าหลักการปรองดองด้วย...) ถึงได้กำหนดไว้ในหลักกฎหมาย หมวด 2 ตั้งแต่ข้อ 117 – 126 ไว้อย่างละเอียด ผู้เขียนขอกล่าวเพียงบางข้อเพื่อให้เห็นภาพ

ข้อ 117 “ให้สามีผู้ภริยาตั้งแต่สองคนขึ้นไปปันเวรอยู่ร่วมกับภริยาเท่าเทียมกัน โดยคำนึงกับแต่ละคนอย่างเสมอภาค เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากภริยาคนอื่น ๆ

ในความเท่าเทียมตามความในวรรคแรก พึงให้รวมถึงความเท่าเทียมในเรื่องของความสุขทางเพศด้วย.....”

ข้อ 120 “ในการกำหนดเวรแต่ละเวร ห้ามมิให้น้อยกว่าเวรละหนึ่งคืนหรือหนึ่งวันแล้วแต่กรณี และมีให้มากกว่าเวรละสามคืนหรือสามวันแล้วแต่กรณี เว้นแต่สามีและภริยาทุกคนตกลงที่จะกำหนดเวรให้น้อยหรือมากกว่านี้ และ.....”

ข้อ 124วรรคสอง“ในกรณีที่สามีประสงค์จะนำภริยาคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวร่วมเดินทางไกลไปกับสามี และภริยาหลายคนประสงค์ที่จะร่วมเดินทางไกลไปกับสามีตั้งเช่นว่านั้น ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ให้ใช้การจับฉลากระหว่างผู้ที่ประสงค์จะไปในั้น”

เห็นดังนี้แล้วรู้สึกเป็นห่วงและเห็นใจเพื่อนมุสลิมที่เป็นตำรวจ ทหาร หรือ รปภ.ที่มีภริยาหลายคนจริงๆ ไหนจะตารางเวรที่ทำงาน ไหนจะตารางที่บ้าน ต้องรักษาวินัย เป๊ะ เป๊ะ เป๊ะไม่เงิ่นจะชีวิตจะลำบาก

กลับมาดูถึงเกณฑ์อายุของการนิกะห์กันดู ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์แล้ว..... แต่กรณีกฎหมายอิสลามไม่ได้กำหนดเกณฑ์อายุไว้ตายตัว แต่ใช้คำว่า ”คู่สมรสบรรลุนิติภาวะและมีสติปัญญาเยี่ยงวิญญูชน...” ตามหลักกฎหมาย ข้อ 47(4) คำว่า “บรรลุนิติภาวะ” ตามหลักข้อ 1(15) หมายถึง การพ้นจากการเป็นผู้เยาว์ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง คือ มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ (2) นำกามเคลื่อนด้วยเหตุใดๆ (3) การมีประจำเดือน ดังนั้นหนุ่มน้อยหน้ามด อายุ 12 ปีแต่สภาพร่างกายโตเกินวัยและมีน้ำกาม(อสุจิ)หลั่งแล้วก็สามารถทำการนิกะห์ได้

ความสมบูรณ์ของการสมรส

การนิกะห์จะสมบูรณ์ได้ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้ (หลักกฎหมาย ข้อ 46)

(1) คู่สมรสชายและคู่สมรสหญิง

(2) วลีของคู่สมรสหญิง (วลี หมายถึง ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย)ซึ่งเป็นผู้ให้ความยินยอมในการนิกะห์

(3) พยานอย่างน้อย 2 คน (พยานต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายด้วย)

(4) อีญาบและกอบูล (อีญาบ หมายถึง การเปล่งวาจาเสนอการสมรสของวลีฝ่ายหญิง กอบูล หมายถึง การเปล่งวาจาสนองรับการสมรสของฝ่ายชาย : หลักกฎหมาย ข้อ 54)

อย่างไรก็ตามการนิกะห์ตามกฎหมายอิสลามยังต้องมีเงื่อนไขอีกหลายประการ บางข้อมีความเหมือนกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่บางเรื่องมีการเพิ่มเติมรายละเอียดตามบทบัญญัติของศาสนา ซึ่งต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายก็เหมือนการปฏิบัติผิดบทบัญญัติของศาสนานั้นเอง นอกจากเป็นโมฆะแล้ว ยังตกเป็นบาปด้วยเพราะกฎหมายอิสลามกับบทบัญญัติของศาสนาอิสลามถือเป็นเรื่องเดียวกัน.....หวังว่าคงได้ความรู้ใหม่สำหรับคนบางคนนะครับ....สลาม.....

